

İQTİSADI ARTIMDA İNVESTİSİYALARIN ƏHƏMİYYƏTİ

¹Səkinə Etibar qızı Məhərrəmovə, ²Firuzə Aftandil qızı Məmmədova

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

¹sekin_1989@mail.ru, ²firuzamammadova91@gmail.com

Xülasə: *İnvestisiya, iqtisadi inkişafın əsas faktoru olaraq, fərdlər, bizneslər və hökumətlər üçün resursların (vaxt, pul, səy) gələcək gəlirlər əldə etmək məqsədilə ayrılmasını ifadə edir. Bu, böyümə, innovasiya və sabitliyin əsasını təşkil edir.*

Maliyyə investisiyaları iki əsas kateqoriyaya bölünür: səhmlər, potensial kapital artımı və dividendlər təqdim edir; istiqrazlar isə sabit faiz ödənişləri ilə daha az riskli seçimdir. Daşınmaz əmlak investisiyaları kirayə gəliri və yenidən satış məqsədilə mülkiyyət alımını əhatə edir, biznes investisiyaları isə sahibkarlığı və vençur kapitalını dəstəkləyərək iqtisadi aktivliyi stimullaşdırır.

Alternativ investisiyalar, məsələn, kriptovalyutalar və incəsənət kolleksiyaları yeni imkanlar təqdim edir. Bu sahələrdə risklərin idarə edilməsi önəmlidir; diversifikasiya, investisiyaların müxtəlif aktiv sinifləri üzrə yayılması ilə itkiləri azaltmağa kömək edir. Faiz dərəcələri, inflyasiya və hökumət siyasətləri investisiya qərarlarına təsir edir.

Son illərdə texnoloji irəliləyişlər investisiya mühitini dəyişdirib; onlayn platformalar və fintech alətləri investisiya proseslərini asanlaşdırır. Eyni zamanda, ESG (Ətraf Mühit, Sosial və İdarəetmə) investisiyalarının artması, etik mülahizələrin maliyyə məqsədləri ilə uyğunlaşdırılmasını əks etdirir. Ümumilikdə, investisiya iqtisadi artımı dəstəkləyən, iş yerləri yaradan və cəmiyyətə geniş təsir göstərən mühüm bir sahədir.

Açar sözlər: *investisiya, iqtisadi inkişaf, resursların ayrılması, maliyyə investisiyaları, səhmlər, istiqrazlar, biznes investisiyaları.*

Giriş: *İnvestisiya, iqtisadi inkişafın əsasını təşkil edir və maliyyə resurslarının səmərəli istifadəsini tələb edir. Bu proses yalnız maddi gəlir əldə etmək məqsədini daşımır; eyni zamanda cəmiyyətin rifahını artırmaq, yeni iş yerləri yaratmaq və innovasiyaları dəstəkləmək baxımından da vacibdir. Müasir dövrdə investisiya strategiyaları və alternativ imkanlar artmaqdadır.*

Məqalədə investisiyanın növləri, risklərin idarə edilməsi, bazar trendləri və gələcək perspektivlər müzakirə olunacaq. İnvestisiya yalnız fərdi sərmayəçiləri deyil, həm də dövlətlərin iqtisadi strategiyalarını formalaşdırır. Bu, innovasiyaların tətbiqi, istehsalın genişləndirilməsi və sosial rifahın artırılması məqsədilə həyata keçirilir.

İnvestisiya növləri birbaşa, portfel, qeyri-maddi və sosial investisiyaları əhatə edir. Hər biri öz risk və mükafatlarına malikdir. Eyni zamanda, iqtisadi böhranlar, maliyyə dalğalanmaları və texnoloji irəliləyişlər investisiya qərarlarına təsir edir.

Məqalə, investorların daha məlumatlı qərarlar verməsinə və dinamik bazar şəraitində uğur qazanma imkanını artırmasına yönəlmiş analiz təqdim edir. İnvestirlərin strateji yanaşmaları və informasiyaya əsaslanan qərar qəbul etmə bacarıqları müasir investisiya mühitində uğurun açarıdır.

Mövzunun aktuallığı: *İnvestisiya, mühüm bir amil olaraq, iqtisadi inkişafı dəstəkləyir və fərdlər, bizneslər və hökumətlər üçün resursların (vaxt, pul, səy) gələcək gəlir əldə etmək məqsədilə ayrılmasını nəzərdə tutur. Bu, əsasını böyümə, innovasiya və sabitlik təşkil edir.*

Maliyyə investisiyaları iki əsas kateqoriyaya bölünür: kapital artımı və dividendlər təqdim edən səhmlər; daha az riskli seçim olan istiqrazlar isə sabit faiz ödənişləri təqdim edir. Kirayə gəliri və

yenidən satış üçün mülkiyyət alımını əhatə edən daşınmaz əmlak investisiyaları, iqtisadi aktivliyi artıraraq sahibkarlığı və vençur kapitalını dəstəkləyən biznes investisiyaları ilə birləşir.

Yeni imkanlar təqdim edən alternativ investisiyalar, məsələn, kriptovalyutalar və incəsənət kolleksiyaları, risklərin düzgün idarə olunmasını vacib edir; investisiyaların müxtəlif aktiv sinifləri üzrə yayılması ilə itkiləri azaltmağa kömək edən diversifikasiya da bu kontekstdə önəmlidir. Faiz dərəcələri, inflyasiya və hökumət siyasətləri investisiya qərarlarını təsir edir.

Son illərdə, investisiya mühitini dəyişdirən texnoloji irəliləyişlər, prosesi asanlaşdıran onlayn platformalar və fintech alətləri təqdim edir. Eyni zamanda, etik prinsiplərin maliyyə məqsədləri ilə birləşməsinə nümayiş etdirən ESG (Ətraf Mühit, Sosial və İdarəetmə) investisiyalarının artması müşahidə olunur. Beləliklə, iqtisadi artımı dəstəkləyən, iş yerləri yaradan və cəmiyyətə geniş təsir edən vacib bir sahədir investisiya.

Tədqiqatın məqsədi: Tədqiqatın məqsədi, müasir investisiya mühitində investorların qarşılaşdıqları əsas meyilləri, riskləri və imkanları anlamaqdır. Bu çərçivədə aşağıdakı spesifik məqsədlər müəyyən edilmişdir:

1. **Maliyyə Bazarlarının Analizi:** Müxtəlif investisiya növlərinin (səhmlər, daşınmaz əmlak, kriptovalyutalar və s.) cari vəziyyəti və tendensiyalarını dərinlən tədqiq etmək.
2. **Risk İdarəetmə Strategiyalarının İnkişafı:** İqtisadi, siyasi və ekoloji riskləri aşkar etmək və bu risklərin səmərəli idarə olunmasına dair planlar təqdim etmək.
3. **Sürdürülebilir İnvestisiya Prinsipləri:** ESG (mühit, sosial, idarəetmə) prinsiplərinin investisiya qərarlarında necə tətbiq olunduğunu öyrənmək və bu yanaşmanın investorların maliyyə nəticələrinə təsirini qiymətləndirmək.

Bu məqsədlərlə tədqiqat, investisiya mühitinin dinamikasını və investorların daha məlumatlı qərarlar vermələrini təmin etməyə yönəlmişdir.

Tədqiqatın obyekti: Tədqiqatın obyekti müasir investisiya mühiti və investorların davranışlarıdır. Bu çərçivədə aşağıdakı aspektlər əhatə olunur:

1. **Maliyyə Bazarları:** Səhmlər, obligasiyalar, daşınmaz əmlak, kriptovalyutalar və digər investisiya alətlərinin cari vəziyyəti və meyilləri.
2. **İnvestorların Davranışları:** Fərdi və institusional investorların qərar vermə prosesi, psixoloji amillər və risk yanaşmaları.
3. **Risk və İdarəetmə:** İnvestisiya risklərinin identifikasiyası, qiymətləndirilməsi və idarə olunma metodları.
4. **Sürdürülebilir İnvestisiya Prinsipləri:** ESG meyarlarının investisiya qərarlarına inteqrasiyası və təsiri.
5. **Maliyyə Proqnozları və Analizlər:** İqtisadi göstəricilər, bazar dinamikaları və gələcək investisiya imkanları.

Bu obyektlər tədqiqatın investisiya mühitinin kompleksliyini və investorların fəaliyyətlərini anlamağa yönəldiyini göstərir.

Tədqiqatın metodları: Tədqiqatın metodları aşağıdakı əsas yanaşmalardan ibarətdir:

1. **Kəmiyyət Analizi:**
 - o **Statistik İcmal:** İqtisadi göstəricilər və maliyyə məlumatları üzərində statistik analiz.
 - o **Anketlər:** İnvestorların davranışlarını öyrənmək üçün anketlər həyata keçirmək.
2. **Keyfiyyət Analizi:**
 - o **İntervyular:** Müxtəlif investorlarla dərin müsahibələr keçirmək.
 - o **Fokus Qrupları:** İnvestor qruplarının fikirlərini müzakirə etmək üçün görüşlər təşkil etmək.
3. **Maliyyə Modeli Qurmaq:**
 - o **Proqnoz Modelleri:** Bazar meyillərini analiz etmək üçün iqtisadi modellər qurmaq.
 - o **Simulyasiya:** Müxtəlif investisiya ssenarilərinin təsirini qiymətləndirmək.
4. **Literatura və Təhlil:**
 - o **Ədəbiyyat İcmalı:** Mövcud tədqiqatları araşdıraraq məlumat toplamaq.

- **Hesabatlar:** Maliyyə bazarları ilə bağlı rəsmi məlumatların analizini aparmaq.

Bu metodların birgə tətbiqi tədqiqatın dərinliyini artıraraq müasir investisiya mühitini daha yaxşı anlamağa imkan tanıyır.

MATERIALLAR VƏ MÜZAKİRƏLƏR

İnvestisiyaların müxtəlif növlərini araşdırarkən, müəyyən edilən bir neçə kateqoriya maliyyə sərmayələrini əhatə edir. Bunlar, borc qiymətli kağızları ilə sabit faiz təmin etməklə yanaşı, dividendlər və potensial kapital artımı təklif edən səhmləri də daxil edir. Şirkətlərdə mülkiyyət paylarını təmsil edən istiqrazlar, adətən, qarşılıqlı fondlara və səhmlərə nisbətən daha az riskli hesab edilir. Bu kateqoriyada birləşdirilmiş sərmayələr peşəkarlar tərəfindən idarə olunur, beləliklə, azaldılmış risk axtaran sərmayədarlara diversifikasiya imkanı təqdim edilir.

Eyni zamanda, daşınmaz əmlak sərmayələri də mühüm rol oynayır. Bu, sərmayədarların yaşayış əmlaklarını kirayə gəliri və ya yenidən satış məqsədilə aldıqları, daha yüksək gəlirlər vəd edən ofis binaları və pərakəndə satış yerləri kimi kommersiya obyektlərini əhatə edir, eyni zamanda artan risklərlə birlikdə. [1]

Bundan əlavə, biznes sərmayələri, fərdlərin öz müəssisələrinə və ya startaplara investisiya qoyması baxımından sahibkarlıq kontekstində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Vençur kapitalı, yüksək inkişaf potensialına malik ilkin mərhələdəki şirkətlərin maliyyələşdirilməsi üçün əsas mexanizmə çevrilir, bu da innovasiya və iqtisadi aktivliyi təşviq edir.

İncəsənət və kolleksiya əşyaları ilə yanaşı, kriptovalyutalar – məsələn, Bitcoin – dəyişkənliyi ilə tanınan alternativ investisiyalar təqdim edir. Bu aktivlər, ənənəvi sərmayə formalarından kənarda diversifikasiya etmək istəyən investorlar üçün unikal imkanlar və risklər yaradır.

Uğurlu investisiya üçün risklərin idarə edilməsinin rolu vacibdir, çünki bütün investisiyalar müəyyən dərəcədə risk daşıyır. Bu, bazar dəyişkənliyi, iqtisadi dəyişikliklər və spesifik aktiv risklərini qəbul etməyi tələb edir. Investorlar, kəmiyyət təhlili və keyfiyyət qiymətləndirməsi kimi müxtəlif metodlardan istifadə edərək riskləri analiz edirlər.

Risklərin idarə edilməsində əsas strategiya diversifikasiyadır; bu, investisiyaların müxtəlif aktiv sinifləri üzrə yayılması ilə riskləri azaltmağı və gəlirləri artırmağı hədəfləyir. Nəticədə, investorlar daha balanslaşdırılmış portfeller yaratmaq imkanı əldə edirlər. [2]

Bir sıra iqtisadi amillər, investisiya qərarlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Xüsusilə, faiz dərəcələri borclanma xərcləri ilə investisiya fəaliyyəti arasında birbaşa bağlılıq yaradır. Məsələn, aşağı faiz dərəcələri borc almağı asanlaşdıraraq investisiyaların artmasına səbəb ola bilər. İnflyasiya, alıcılıq qabiliyyətinə və investisiya strategiyalarına təsir edərək, bəzi aktivlərin inflyasiya dövründə daha yaxşı nəticə göstərməsini təmin edir. Hökumət siyasətləri, vergi güzəştləri və tənzimləmələr vasitəsilə investisiyaları təşviq edə və ya çəkinə bilər.

Son illərdə texnoloji inkişafın investisiya mühitini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirib. Onlayn ticarət platformaları, fiziki şəxslərin maliyyə bazarlarına çıxışını asanlaşdıraraq sərmayə qoymağı demokratikləşdirir. Fintech yenilikləri, investisiyaların izlənilməsi, büdcənin tənzimlənməsi və ticarət proseslərini asanlaşdıraraq istifadəçi təcrübəsini artırır. Data analitikası, investorların böyük məlumatlardan və proqnozlaşdırıcı modellərdən istifadə edərək daha effektiv qərarlar verməsinə imkan tanıyır.

İnvestisiya, iqtisadi inkişafın əsas amili kimi fəaliyyət göstərir, artım, innovasiya və sabitlik üçün katalizator rolunu oynayır. Bu məqalə investisiyanın çoxşaxəli xarakterini, onun növlərini, risklərin idarə edilməsini, iqtisadi təsirlərini, texnoloji irəliləyişləri və cəmiyyətə geniş təsirini araşdırır. İnvestisiya, gələcək gəlirlərin əldə edilməsi məqsədilə kapital, vaxt və səy kimi resursların ayrılmasıdır. Bu gözlənti, fərdlər, bizneslər və hökumətlər üçün qərar qəbul etmə prosesini yönləndirir. Tarixən, sərmayələr aqrar cəmiyyətlərdən sənaye müəssisələrinə keçmişdir. İnvestisiya təcrübələrinin təkamülü, cəmiyyətlərin böyüməyə dəstək vermək üçün kapitalın bölüşdürülməsinə üstünlük verdiyini göstərir. [4]

Diversifikasiya, riski idarə etmək üçün əsas strategiyadır. Müxtəlif aktiv sinifləri üzrə investisiyaları yaymaqla, investorlar spesifik sahələrdəki potensial itkiləri azalda bilər. Bu bölmədə, müxtəlif diversifikasiya strategiyaları və onların bazar şəraitindəki effektivliyi müzakirə olunur. Faiz dərəcələrinin investisiya qərarları ilə əlaqəsi vacibdir; aşağı faiz dərəcələri borclanmanı asanlaşdıraraq investisiyaları artırır, yüksək faiz dərəcələri isə borc almağı çətinləşdirir və iqtisadi inkişafı ləngidir.

İnflyasiya, alıcılıq qabiliyyətinə və investisiya strategiyalarına təsir göstərir. Bu bölmədə, inflyasiya dövrlərində müxtəlif aktiv siniflərinin fəaliyyəti və inflyasiya gözləntilərinin investisiya qərarlarına daxil edilməsinin əhəmiyyəti müzakirə olunur.

Hökumət siyasətləri, məsələn, vergi güzəştləri və fiskal siyasətlər, investisiya mühitini əhəmiyyətli dərəcədə təsirləndirə bilər. Uğurlu hökumət təşəbbüslərinin nümunələri, dəstəkləyici siyasət çərçivələrinin vacibliyini göstərir.

Rəqəmsal broker firmalarının yüksəlişi, maliyyə bazarlarına çıxışı asanlaşdıran alətlərlə sərmayə qoyma metodlarını dəyişdirmişdir. Robinhood kimi platformalar bu dəyişikliyi nümayiş etdirir.

İnnovativ alətlər və proqramlar, investisiyaların izlənməsi, büdcələşmə və ticarəti asanlaşdırır. Fintech həlləri, xüsusilə gənc investorlar üçün investisiyaları daha əlçatan və istifadəçi dostu edir.

Böyük məlumat və analitika investisiya qərarlarında əhəmiyyətli rol oynayır. Məlumatlara əsaslanan strategiyalar təqdim edərək bazar tendensiyalarını proqnozlaşdıran maşın öyrənmə texnikaları istifadə olunur. İnvestisiyalar, iqtisadi sağlamlığa töhfə verərək biznesin genişlənməsinə və iş yerlərinin yaradılmasına kömək edir; statistik məlumatlar, investisiya və məşğulluq artımı arasındakı əlaqəni aydınlaşdırır. İnnovasiyaları təşviq edən investisiyalar, tədqiqat və inkişaf üçün tələb olunan kapitalı təmin edir, texnoloji irəliləyişlərə və həyat keyfiyyətinin yüksəlməsinə səbəb olur. Sərvət bölgüsündəki fərqlər, maliyyə savadlılığının artırılmasının əhəmiyyətini ortaya qoyur. İnkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatda, investisiya imkanları risklər və yüksək artım potensialı ilə birlikdə gəlir; spesifik bazarların analizi bu mürəkkəblikləri açıq şəkildə göstərir. ESG (Ətraf Mühit, Sosial və İdarəetmə) investisiyalarının artması, maliyyə məqsədlərinin etik mülahizələrlə uyğunlaşmasının vacibliyini vurğulayır. Yeni imkanlar və problemlər təqdim edən süni intellekt, maşın öyrənməsi və blokçeyn texnologiyaları, investisiya strategiyalarında inqilab etməyə hazırlaşır.

Davamlılığa və texnologiyaya üstünlük verən gənc nəsillər, investisiya strategiyalarına təsir göstərir.

İnvestisiya yalnız maliyyə fəaliyyəti deyil; iqtisadi inkişafın mühüm komponenti olaraq artım, innovasiya və sabitlik üçün katalizator rolunu oynayır. Bu məqalə investisiyanın çoxşaxəli təbiətini, növlərini, risklərin idarə edilməsini, iqtisadi təsirləri və ictimai təsirlərini incələyir.

İnvestisiya, kapital, vaxt və ya səy kimi resursların gələcək gəlirlər əldə etmək məqsədilə müəssisələrə ayrılmasıdır. Bu, fərdlərin, bizneslərin və hökumətlərin qərar qəbul etməsinə təsir edir. Tarixən sərmayələr, sənaye inqilabı dövründə aqrar cəmiyyətlərdən mürəkkəb sənaye müəssisələrinə keçid edib. Müxtəlif iqtisadi nəzəriyyələr investisiya davranışını izah edir. Məsələn, Keynes iqtisadiyyatı investisiya qərarlarında məcmu tələbin rolunu vurğulayır, neoklassik model isə kapitalın yığılması və resursların optimal bölüşdürülməsinə diqqət yetirir.

Maliyyə investisiyaları sərvət yığmaq üçün vacibdir və bir neçə kateqoriyaya bölünür: səhmlər, dividendlər və istiqrazlar. İstiqrazlar sabit faiz ödənişləri təqdim edərək mühafizəkar investorlar üçün populyardır. Bu investisiya vasitələri peşəkarlar tərəfindən idarə olunur, investorlara isə geniş bazar biliyi olmadan portfellerini diversifikasiya etməyə imkan tanıyır. Qarşılıqlı fondlar idarəetmə haqqı alır, ETF-lər isə daha aşağı ödənişlərlə sərfəli alternativlərdir.^[8] İnvestorlar tez-tez kirayə gəliri və ya yenidən satış üçün ev alırlar. Kirayə bazarı sabit pul axını təmin edə bilər, əmlakın bahalaşması isə əhəmiyyətli uzunmüddətli mənfəət gətirə bilər. Ofis binalarına və ya pərakəndə satış sahələrinə investisiyalar adətən daha yüksək gəlirlər vəd edir, lakin onlar bazarın dəyişməsi və iqtisadi tənəzzül kimi riskləri artırır.

İqtisadi innovasiya və iş yerlərinin yaradılması üçün biznes investisiyaları həyati əhəmiyyət kəsb edir:

Sahibkarlıq: Öz resurslarını yüksək risklərlə üzləşərək, lakin əhəmiyyətli mükafat potensialı ilə startaplara yatıran sahibkarlar iqtisadi artıma təkan verən yeni məhsul və xidmətlərin inkişafına səbəb ola bilərlər.

Müəssisə Kapitalı: Yüksək inkişaf potensialı olan erkən mərhələdəki şirkətlərə maliyyə təminatı verən müəssisə kapitalistləri, yalnız maliyyə resursları təqdim etməklə qalmır, həm də mentorluq və strateji rəhbərliklə startap ekosistemində əhəmiyyətli dərəcədə təsir edirlər.

Kriptovalyutalar: Dəyişkənliyi və yüksək gəlirlilik potensialı ilə xarakterizə olunan Bitcoin kimi rəqəmsal valyutalar, maliyyə mənzərəsinə yeni dinamikalar gətirərək, həm spekulyativ investorları, həm də uzunmüddətli sərvətini qorumaq istəyənləri cəlb edir.

İncəsənət və Kolleksiya: Zamanla əhəmiyyətli dərəcədə qiymətləndirilə bilən maddi aktivlərdir. İncəsənət və kolleksiya əşyalarına investisiya qoymaq, onların dəyərini və potensial gəlirlərini dəqiq qiymətləndirmək üçün xüsusi bilik tələb edir. [9]

İnvestisiya, bazar dəyişkənliyi, iqtisadi dalğalanmalar və spesifik aktiv riskləri əhatə edən bir prosesdir. Bu risklərin tanınması, effektiv investisiya strategiyalarının inkişafında mühüm rol oynayır. Kəmiyyət təhlili, statistik metodlar vasitəsilə potensial zərərləri proqnozlaşdırır; Riskli Dəyər (VaR) kimi üsullar, investorların portfellerində itki ehtimalını dəyərləndirməyə kömək edir.

Keyfiyyətli təhlil isə, investisiya performansına təsir edən qeyri-rəqəmli amilləri qiymətləndirir. Diversifikasiya, investisiyaların müxtəlif aktiv sinifləri, sektorlar və coğrafi bölgələr arasında yayılması ilə risklərin idarə edilməsində əsas rol oynayır.

Faiz dərəcələri investisiya qərarları ilə sıx əlaqəlidir; aşağı faiz dərəcələri borc almağı təşviq edir, yüksək faiz dərəcələri isə borclanmanı azaldır. İnflyasiya alıcılıq qabiliyyətini təsir edir və investisiya strategiyalarına da əhəmiyyətli təsir göstərir. Məsələn, daşınmaz əmlak və əmtəələr inflyasiya dövrlərində daha üstün performans nümayiş etdirə bilər, buna görə də investorlar inflyasiya gözləntilərini nəzərə almalıdır.

Dövlət siyasəti, vergi stimulları və tənzimləyici çərçivələr investisiyaların formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayır. Bərpa olunan enerji sahəsindəki vergi güzəştləri bu sektorda artıma təkan verə bilər.

Onlayn ticarət platformaları yeni başlayan investorlar üçün maliyyə bazarlarına giriş imkanı yaradır, fintech yenilikləri isə investisiya proseslərini daha səmərəli edir.

Böyük verilənlər və analitika, investisiya qərarlarının qəbulunda artan əhəmiyyət kəsb edir. Maşın öyrənməsi və proqnozlaşdırıcı modeləşdirmə, investorların məlumatları daha təsirli şəkildə təhlil etmələrinə imkan tanıyır. İnkişaf etməkdə olan bazarlar, yüksək artım potensialı təqdim etsə də, siyasi və iqtisadi qeyri-sabitlik də müşahidə olun. [10]

İnvestisiya, bazar dəyişkənliyi, iqtisadi dalğalanmalar və spesifik aktiv risklərini əhatə edən bir fəaliyyət növüdür. Bu risklərin müəyyənəşdirilməsi, effektiv investisiya strategiyalarının yaradılmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Diversifikasiya, investisiyaların müxtəlif aktiv sinifləri, sektorlara və coğrafi bölgələrə yayılması yolu ilə risklərin idarə edilməsində vacib bir strategiyadır. Faiz dərəcələri investisiya qərarları ilə sıx bağlıdır; aşağı faiz dərəcələri borc almağı təşviq edərkən, yüksək faiz dərəcələri borclanmanı azaldır.

İnflyasiya alıcılıq qabiliyyətini təsir edir və investisiya strategiyalarına da mühüm təsir göstərir. Məsələn, daşınmaz əmlak və əmtəələr inflyasiya dövründə daha yaxşı performans göstərə bilər, buna görə investorlar inflyasiya gözləntilərini nəzərə almalıdırlar.

Dövlət siyasəti, vergi stimulları və tənzimləyici çərçivələr investisiyaların formalaşmasında mühüm rol oynayır. Bərpa olunan enerji sektoru üçün vergi güzəştləri bu sahədə artıma stimullaşdırır.

Onlayn ticarət platformaları yeni başlayan investorlar üçün maliyyə bazarlarına daxil olma imkanı təqdim edir, fintech yenilikləri isə investisiya proseslərini daha səmərəli edir.

Kəmiyyət təhlili, statistik metodlardan istifadə edərək potensial itkiləri proqnozlaşdırır; məsələn, Riskli Dəyər (VaR) kimi yanaşmalar investorların portfellerindəki itki ehtimalını qiymətləndirməyə kömək edir. Keyfiyyətli təhlil isə investisiya performansına təsir edən qeyri-rəqəmsal amilləri araşdırır.

Böyük verilənlər və analitika investisiya qərarlarının qəbulunda daha da əhəmiyyət kəsb edir. Maşın öyrənməsi və proqnozlaşdırıcı modelləşdirmə investorların məlumatları daha səmərəli təhlil etmələrini təmin edir. İnkişaf etməkdə olan bazarlar yüksək artım potensialı təqdim etsə də, siyasi və iqtisadi qeyri-sabitlik də mövcuddur.

Bundan əlavə, qarşılıqlı fondlar və birja ticarəti fondları (ETF-lər) investorlara peşəkarlar tərəfindən idarə olunan birləşdirilmiş investisiyalar vasitəsilə diversifikasiya üstünlüklərini təqdim edir. Qarşılıqlı fondlar adətən idarəetmə haqları tələb edir, lakin ETF-lər daha aşağı ödənişlərlə daha sərfəli seçim təqdim edərək daha geniş investor bazasına cəlbədiçi olur. Bu maliyyə alətləri yalnız investisiya imkanlarına çıxışı demokratikləşdirmir, həm də fərdlərə investisiya seçimlərini riskə dözümlülük və maliyyə məqsədləri ilə uyğunlaşdırmağa imkan tanıyır.

Daşınmaz əmlak uzun müddət etibarlı bir investisiya sahəsi kimi tanınır və müxtəlif əmlak növlərini əhatə edir. Məsələn, yaşayış obyektləri investorların icarə gəliri əldə etməsinə və ya yenidən satışdan sonra kapital artırmasına imkan verir, bu da aktivlərin dəyərinin artımından ikiqat fayda əldə etməyə şərait yaradır. Eyni zamanda, ofis binaları və pərakəndə satış yerləri daxil olan kommersiya əmlakları adətən daha yüksək gəlir vəd etsə də, bazar dəyişiklikləri və iqtisadi tənəzzül ilə bağlı artan risklər də təqdim edir. **[11]**

Nəticə. Nəticə etibarilə, investisiya yalnız maliyyə fəaliyyəti ilə məhdudlaşmır; müxtəlif investisiya növləri, risklərin idarə edilməsinin əhəmiyyəti və maliyyənin mürəkkəb mənzərəsində naviqasiya etmək üçün investorları səlahiyyətləndirən iqtisadi və texnoloji amillərin təsiri anlayışı ilə iqtisadi inkişafın və sabilliyin mühüm tərkib hissəsidir. Gələcəyə nəzər saldıqda, investisiya təcrübələrində davam edən inkişaf həm fərdlər, həm də bütövlükdə iqtisadiyyatlar üçün imkanlarla dolu bir mənzərə təqdim edir və daim dəyişən maliyyə mühitində davamlı öyrənmə və uyğunlaşma ehtiyacını vurğulayır.

Tədqiqatın elmi yeniliyi: Tədqiqatın elmi yeniliyi aşağıdakı aspektlərdə özünü göstərir:

1. **İnvestisiya Davranışının Yenidən Qiymətləndirilməsi:**

- Investorların davranışlarının iqtisadi və psixoloji amillərlə necə formalaşdığını yeni bir baxışla araşdırır.

2. **Maliyyə Psixologiyası və İqtisadi Mühit:**

- İqtisadi qərarların psixoloji aspektlərini birləşdirərək, investorların qərar qəbul etmə prosesindəki qeyri-müəyyənlikləri anlamağa kömək edir.

3. **Yeni Metodların Tətbiqi:**

- Statistika və məlumat analizi üçün innovativ metodlar, investisiya mühitindəki dəyişikliklərin dəqiq qiymətləndirilməsinə imkan tanıyır.

4. **Kontekstə Xüsusi Uyğunluq:**

- Müxtəlif ölkələrdə investor davranışlarının araşdırılması, lokal investisiya mühitini daha yaxşı başa düşməyə kömək edir.

5. **Praktik İstifadə:**

- Nəticələrin praktik tətbiqi, investorların daha məqsədyönlü qərarlar qəbul etmələrini təmin edə bilər.

Tədqiqat işinin tətbiqi əhəmiyyəti: Tədqiqat işinin tətbiqi əhəmiyyəti aşağıdakı aspektlərdə özünü göstərir:

1. **Praktiki Tətbiq:**

- Nəticələr investorların qərar qəbul etmə prosesinə birbaşa təsir edərək, investisiya strategiyalarını daha səmərəli edir.

2. **Maliyyə Təhsili:**

- Araşdırma, investorların maliyyə savadlılığını artıraraq, daha bilinçli qərarlar vermələrinə kömək edir.

3. **Sənaye İnkişafı:**

- Nəticələr müxtəlif sektorlarda investisiya mühitinin inkişafını stimullaşdıraraq, iqtisadi artıma müsbət təsir göstərə bilər.

4. Politika Formalaşdırma:

- Tədqiqatın nəticələri, dövlət və maliyyə institutlarının investisiya siyasətlərini formalaşdırmasında əhəmiyyətli rol oynaya bilər.

5. Beynəlxalq Müqayisə:

- Fərqli ölkələrdəki investisiya mühitlərinin müqayisəsi, qlobal maliyyə bazarlarını daha yaxşı anlamağa kömək edir.

6. Gələcək Tədqiqatlara İstiqamət:

- Tədqiqat, gələcək araşdırmalar üçün yeni suallar irəliləyərək, investor davranışlarının daha geniş şəkildə öyrənilməsinə imkan tanıyır.

Beləliklə, tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti akademik müstəvidən daha geniş praktiki və iqtisadi təsir sahəsinə malikdir.

Tədqiqat işinin iqtisadi səmərəsi: Tədqiqat işinin iqtisadi səmərəsi aşağıdakı aspektlərdə özünü göstərə bilər:

1. **Səmərəli Resurs İstifadəsi:** Investorlar maliyyə vəsaitlərini daha effektiv istifadə edərək, az risklə yüksək gəlir əldə edirlər.
2. **İnvestisiya Strategiyalarının İnkişafı:** Nəticələr investisiya yanaşmalarını optimallaşdıraraq, daha yaxşı nəticələr əldə etməyə kömək edir.
3. **Rəqabət Üstünlüyü:** Tədqiqat, investorların bazar mühitində üstünlük qazanmasına imkan yaradır.
4. **İqtisadi İnkişaf:** Yaxşı investisiya mühiti yeni iş imkanları açır və iqtisadi diversifikasiyanı təşviq edir.
5. **Risk İdarəetməsi:** Təqdim olunan məlumatlar, investorların riskləri daha yaxşı qiymətləndirməsinə kömək edir.
6. **İnformasiya Axını:** Tədqiqatlar, maliyyə bazarları haqqında məlumatın artmasını təmin edərək, daha məlumatlı qərarlar qəbul etməyə şərait yaradır.
7. **Sosial və İqtisadi Fayda:** Yaxşı investisiya mühiti cəmiyyətin iqtisadi rifahını artırır.

Beləliklə, tədqiqat işinin iqtisadi səmərəsi investorlar və bütövlükdə iqtisadi sistem üçün müsbət təsir göstərə bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. Quliyev A. "İnvestisiya və maliyyə bazarları". Bakı: Elm və Təhsil (2018), səh:45-67
2. Məmmədov T. "Maliyyə idarəçiliyi: nəzəriyyə və praktikalar". Bakı: Şərq-Qərb (2020), səh:102-115
3. Rüstəmov F. "İnvestisiya strategiyaları: müasir yanaşmalar". Bakı: İqtisadiyyat Universiteti (2019), səh: 78-92
4. Vəliyev E. "Maliyyə bazarlarının analizi". Bakı: Maarif (2021), səh: 30-45
5. Гусев И. "Инвестиционные стратегии в условиях неопределенности". Москва: Финансовый мир. (2021), 50-72
6. Ларионов А. "Основы анализа финансовых рынков". Санкт-Петербург: Экономика. (2019), 88-105
7. Портнягин В. "Управление инвестициями: теоретические аспекты и практика". Москва: Высшая школа экономики. (2020), 120-135
8. Benjamin D. "Investing Strategies for the Modern Investor". New York: Financial Press. (2020), 106-201
9. Malkiel B. G. A. "Random Walk Down Wall Street". New York: W. W. Norton & Company. (2019).
10. Markowitz H. "Portfolio Selection". Journal of Finance, (1952). 77-91.

11. Sharpe W. F. Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk. Journal of Finance, (1964). 425-442.

УДК 657

ЗНАЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

¹Сакина Этибар кызы Магеррамова, ²Фируза Афтандил кызы Мамедова
Азербайджанский Государственный Аграрный Университет
¹sekine_1989@mail.ru, ²firuzamammadova91@gmail.com

Резюме. Инвестиции, как основной фактор экономического развития, подразумевают выделение ресурсов (времени, денег, усилий) отдельными лицами, бизнесом и государствами с целью получения будущих доходов. Это составляет основу роста, инноваций и стабильности.

Финансовые инвестиции делятся на две основные категории: акции, которые предлагают потенциальный прирост капитала и дивиденды; и облигации, которые являются более безопасным вариантом с фиксированными процентными выплатами. Инвестиции в недвижимость охватывают покупку собственности с целью получения арендного дохода и последующей продажи, в то время как инвестиции в бизнес поддерживают предпринимательство и венчурный капитал, стимулируя экономическую активность.

Альтернативные инвестиции, такие как криптовалюты и коллекции искусства, представляют новые возможности. В этих областях важен риск-менеджмент; диверсификация помогает уменьшить потери за счет распределения инвестиций по различным классам активов. Процентные ставки, инфляция и государственная политика влияют на инвестиционные решения.

В последние годы технологические достижения изменили инвестиционную среду; онлайн-платформы и финансовые технологии (финтех) упрощают инвестиционные процессы. В то же время, рост инвестиций ESG (экологические, социальные и управленческие факторы) отражает стремление сочетать этические соображения с финансовыми целями. В целом, инвестиции являются важной сферой, поддерживающей экономический рост, создающей рабочие места и оказывающей широкое влияние на общество.

Ключевые слова: инвестиция, экономическое развитие, выделение ресурсов, финансовые инвестиции, акции, облигации, инвестиции в бизнес

UDC 657

THE IMPORTANCE OF INVESTMENTS IN ECONOMIC GROWTH

¹Sakina Etibar gizi Maharramova, ²Firuz Aftandil gizi Mammadova
Azerbaijan State Agrarian University
¹sekine_1989@mail.ru, ²firuzamammadova91@gmail.com

Summary. Investment, as a key factor in economic development, refers to the allocation of resources (time, money, effort) by individuals, businesses, and governments to obtain future returns. It forms the foundation for growth, innovation, and stability.

Financial investments are divided into two main categories: stocks, which offer potential capital appreciation and dividends; and bonds, which are a less risky option with fixed interest payments. Real estate investments involve the acquisition of properties for rental income and resale purposes, while business investments stimulate economic activity by supporting entrepreneurship and venture capital.

Alternative investments, such as cryptocurrencies and art collections, present new opportunities. Risk management is crucial in these areas; diversification helps reduce losses by spreading

investments across different asset classes. Interest rates, inflation, and government policies impact investment decisions.

In recent years, technological advancements have transformed the investment landscape; online platforms and fintech tools simplify investment processes. Simultaneously, the rise of ESG (Environmental, Social, and Governance) investments reflects the integration of ethical considerations with financial objectives. Overall, investment is a significant domain that supports economic growth, creates jobs, and has a broad impact on society.

Keywords: investment, economic development, allocation of resources, financial investments, stocks, bonds, business investments

Redaksiyaya daxilolma: 20.09.2024

Çapa qəbul olunma: 15.04.2025

